

Pandemonij Markantuna Dominisa

Valentin
Cundrič

17. stoletje, Vatikan, procesija s križi, kadilnicami, golo čarovnico, hudičem ipd.

Gotska kapela, odprta na cesto, v ozadju pinije.

Dominis — Paskal III.

1. inkvizitor — Kalist III.

2. inkvizitor — Inocenc III.

Dve ženski

Sel — kitarist

Zbor beračev

Zbor stoikov

Zbor psalmistov

ZBOR: Dne 8. septembra 1624 je v Angelskem gradu poginil Hrvat Markantun Dominis, rojen leta 1560 na Rabu. Profesor govorništva v Bresci, senjski škof, nadškof splitski je prišel v nemilost Vatikana, ki je slavil triumf nad Giordanom Brunom in Galileom Galileiom.

1. INKV.: Umira.

2. INKV.: Blodi, misli, da je Paskal III.

1. INKV.: Ha, Paskal III., Aleksandrov nasprotni papež, leta 1168 sta ga bojda zadavila kardinala.

2. INKV.: Mar ni to čas Friderika I. Barbarossa, ki se je udeleževal križarskih vojn?

1. INKV.: Od tega je 450 let. Tale je pa Slovan.

ZBOR: Slovan. Ha. Dobro samaritansko krinko nosi. Kot da ne vemo, da so Salona, Jader, Tragurium, Apsorros, Curicta, Arba, Issa, Pharos legla krvosramnežev, pentagamistov, očetomorilcev, čarovnikov, vlačugarjev, divjih tolp, aziatov . . .

1. INKV.: Le kaj je iskal leta 1177 Aleksander III. med temi glagoljaškimi kozami.

2. INKV.: Hotel je, naj sveti večna luč od Alp do Blatnega jezera in Carigrada, od Senja in Splita do Kotora, od Donave do Vardarja. In so ga —

ZBOR: — pozdravili haeretici Parateni in eorum sclavica lingua, plesaje kolo.

1. INKV.: Turki so zatrli bosansko kugo.

2. INKV.: In, žal, svetemu Očetu vzeli čeden trop ovac ter kozlov.

1. INKV.: Ta čedni trop ovac in kozlov je ubil kralja Zvonimira, ko se je hotel pridružiti križarskim vojnjam.

2. INKV.: Da, vem, ta balkanska horda bi potrebovala trdo posvetno in še tršo cerkveno roko.

ZBOR: Ti pastirji so ubili svojega kralja, ker je bil Vatikanu vdan. Pozdravili so svetega očeta, plesaje v katedrali kolo. Psalme godrnjajo v jeziku, ki ga Bog ne posluša, službo božjo darujejo satanu v tančicah smradu, ki izpareva iz balkanskih jedilnikov. Iz takih krajev se je pritepel Markantun Dominis, škof, nadškof.

1. INKV.: Sveta očeta Pavel V. in Urban VIII. sta ga preklela.

2. INKV.: Gregor XV. mu je dajal potuho.

1. INKV.: Bog ve, kaj dela. Drugače Dominisa ne bi bilo iz Londona. Pritepel se je namreč od tam.

ZBOR: Ha, Anglija, ta celina je že dolgo časa za Vatikan izgubljena. In izgubljen je vsak, kdor od tam prihaja. V Londonu je Markantun tiskal protipapeško knjigo *De republica ecclesiastica*.

1. INKV.: Bil je Newtonov prijatelj.

2. INKV.: Pozna se tudi z Galileom.

1. INKV.: Ta samo še uživa usmiljenje svete Cerkve... Ko ne bi bilo Gregorja, Dominisa ne bi sveti oficij dobil v pest. Gregor ga je zbezal iz Londona. Čudovita so pota Gospodova in razum naših papežev.

2. INKV.: Z znanstveniki je samo križ.

ZBOR: Giordano Bruno, Galileo Galilei...

1. INKV.: Umira.

2. INKV.: In blodi. Večera ne bo dočakal. Premika ustnice, poslušajmo ga, Hrvata!

Procesija, petje, temneje postane, delirij.

1. psalm

rojstvo je žebelj
življenje kladio
in je smrt žebelj
ob prvem žablju
žebelj v prvi žebelj
žebelj zaradi prvega žablja
žebelj v kladio
žebelj v hrbet kladirarja

četrti oblika vode sem
njena neugotovljena stopnja
njena pokončna vrbovina
njeno nasilno odprto naročje

nabadaš se na rezila cest
 pristajaš na čereh daljave
 plavaš po žilah prostora kot običaj
 pst pst prstek na usta

ceste so dolžne da do mesta držijo
 stol da vdrži človeka
 o čas se je ustavil ob uri strahov
 o nebo zeha sam trebuh ga je

za nami je nebo belo
 in nazobčano v zvezde
 kopito groma te bo udarilo po glavi
 o čas se je ustavil ob uri strahov
 za nami je nebo belo
 in nazobčano v zvezde

vodene oči prostora
 se pasejo na moji duši
 se pasejo na mojem spolu
 kopito groma vihti nebo

iz jedilnikov ptičjih in ribjih
 izpareva žlica prhle besede
 njena hroščeva kri
 o dan besede
 o njena noč
 o njen priletni večer
 o zavzemite velikost
 kot ukazuje tisti ki je
 kot rečeno: zgoraj
 o velikost
 kot ukazuje tisti ki je bil
 kot rečemo: živ v nebo vzet

PASKAL: Barbarossa? Slišim prav?

2. INKV.: Prav slišiš, človek.

PASKAL: Friderik I. Barbarossa, vladar od leta 1152. Leta 1152 sem ga okronal za rimsko-nemškega cesarja.

1. INKV.: Letos, leta 1168, je priznal Aleksandra III. za papeža.

PASKAL: Vem, to predobro čutim na svoji koži. Ti si zdaj Aleksandrov služabnik?

1. INKV. (*prikima*).

2. INKV.: Tudi za naju ni lahko.

BERAČI: Barbarossa? Slišim prav... služabnik.

STOIKI: Tudi za naju ni lahko. Ha, hinavca. Ubila bosta Paskala III. Z nožem in lažjo. Dala sta ga zapreti s pretvezo, da ga njegov zaščitnik

Friderik ne štiti več. Da se je pobotal z Aleksandrom. Ha, tudi to se bo še zgodilo.

PASKAL: Aleksander III., Orlando Bandinelli, papež, znan pravnik, teološki pisec in vojak.

2. INKV.: Včeraj si bil še papež, danes lutka.

1. INKV.: Tudi nama bo Aleksander odstrigel krila.

STOIKI: Aleksander III., vojak, general. Tudi nama bo odstrigel krila, kakšna hinavščina. Ne le Aleksandru, tudi njima si napoti, Paskal. Oba sta si že v mislih nadela tiaro. Izbrala naslov.

PASKAL: Ko bom mrhovina narave in zgodovine, ne bom imel več obraza, da bi pljuval vanj. In to bo kmalu. Tako kmalu. Zato ne iščem ničesar več, ne poviševanja ne zaničevanja ne mesa ne besede. Vsakomur je izrečena samo ena beseda. Dvozložna, kaj bi človek s trozložno besedo! Prvi zlog je rojstvo, drugi smrt. Vmes je pa molk in izzivanje zadnjega zloga. Izrečena beseda je tvoja zemlja. Če se je ne oklepaš, si pokončan. Če jo preglasiš z lažno besedo, se nisi rodil in tudi umreti ne moreš. Rojstvo in smrt dajeta izgovorjeni delež drug drugemu. Rekli bi, da trgujeta prek človeka. Z molkom, ki ga človek okuša in ne prenese, zato ga napolni s svojim imenom, s podbesedami. To je odgovor na vprašanje, kaj je rojstvo, kaj je smrt in kaj je življenje, ki se ga divje oklepamo.

2. INKV.: Tudi Barbarossa trpi. Pravi:

STOIKI: Ta bi bil rad Inocenc III.

2. INKV.: Utapljam se, dnevi so se razbežali, kot obleka leže pred mano smrdljivi čuti, povezani z menoj z drobnimi nitmi, ki se bodo zdaj zdaj potrgale. Izgubljam robove, polivam se čezse. Kdo me lovi v svoji vrč, v svojo dlan? Nekomu bom prišel prav. Rad bi mi pogledal v oči, pa jih nimava, oči. Kdo trpi v istem ljudskem vrtu? To je vendar moj Paskal. Deset let nisem pomislil nate, moja podkovana sirena, nič več ne kopitljaš po Rimu. Čemu me nadleguješ? Pehajo me ko tebe iz zaporednosti v vzporednost, kakšen neugoden veter, moj bog!

PASKAL: Krona je na moji glavi, krona je na tvoji glavi, takó sem se zabaval s kardinali. Tako smo uganjali oblast. Vsak po svoje dela pokoro. Vsak. Ta, ki se ponižuje, in ta, ki je ponižan. Preveč smo izgubili, da bi bili bogati. Reke so potopile, plazovi odnesli dosti kosov nas. Črede so nas pile, sovražni vozovi odnašali. Dosti smo tudi zavrgli. Ko bi se mogli poiskati in sestaviti nazaj, bi bili višji od obzorja. Takó se srečaš, človeka iz prsti. Grude čutiš, kotale se v tebi razigrano. Slednji svoj kamen poznaš, kadar se kakšen okruši, solze začutiš.

STOIKI: Tudi ta laže. V njem ni kesanja. Samo besede. Krona je na moji glavi, pokora, vsak, vsak. Laže.

2. INKV.: Barbarossa pravi: Tu je le Paskal, pa še ta molči. Rad bi bil moj pes mrhovinar. Ne trudi se, Paskal, moj grešni kozel. O človekoljubna folklor! Ni povoda ne povodca za nova dejanja.

Procesija, petje.

moja mrežnica je vzdražena
 napeta lakotnica
 dajte mi jasli besede
 dajte mi slamo glasu
 da malo prežvečim življenje
 zabuhel in mozoljast
 skremžen nad deležem
 o rad bi slišal hojo urokov
 med koraki zemlje
 med koraki lune
 rad bi slišal vesoljni potop besed
 in rad bi stesal barko glasov
 in rad bi se hladil pod zapranimi perutmi
 belega goloba

6. psalm

nevihta lokostrelka
 dolino obstrela
 z njo pod pazduho
 po svetu gre
 večnost jima ni usojena
 niti potrebna
 niti potrebna
 reči in pojavi so skromni
 preskromni

naveličani so me že
 naveličani so me že
 si iz gline napravijo dvojnika
 iz stekla in iz dima

edina resničnost te srečuje ob rojstvu
 in smrti
 pa še to po naključju
 vse drugo je položeno na tuj žrtvenik
 vse drugo je gostija tujega spola

zarja je dolžna da razburi brezdelne
 dekleta bredejo noč s priprtimi očmi
 če se slišiš veš da sebe ne slišiš
 oni govorijo s tvojim goltancem

ragljo sebe v rokah držim
 kot jež zvita pesem je to
 mokrotni glasovi so to

v katerih omagata človek in zemlja
ragljo sebe v rokah držim
kot jež bodeča pesem je to

molimo za svoje dvojnike
za dvojnike iz gline
za dvojnike iz stekla
za dvojnike iz dima

vsaka misel hoče svojo pručko
na njej bi čepela in buljila predse
vsaka misel ima vročico
kako priti do še ene pručke
vsaka misel oblači srajco iz nasmehov
haljo pokorščine oblači

vsaka misel je skrbno preganjena
zataknjena v žepek počutja

1. INKV.: Očitajo mi, da sem Homerjev tip. Nečlovek. Vendar je tudi moj nos rdeč in smrkav, tudi iz mojega drobovja se odceja. Obhajam praznik šotorov, stanujem pod drevesnimi vejami, en dan in eno noč, da bi mlajši rodovi vedeli, da je človek tisoče let brez strehe prezebal. Obhajam praznik joka, solzim se en dan in eno noč, da bi mlajši rodovi vedeli, da se v tisoč letih kapnica oči posuši. Obhajam praznik besede, govorim na pragu en dan in eno noč, da bi mlajši vedeli, da tisoče let brez besede nisi mogel živeti. Obhajam praznik blata, valjam se v močvirjih en dan in eno noč, da bi mlajši vedeli, da je za smrad časa ena celina premajhna.

BERAČI (*ponovijo*).

STOIKI: Aleksander ničesar ni rekel. Paskalu že ne. Še spovedniku ne. Še Bogu ne.

1. INKV.: Stanujejo med svinjami, stikajo po brbotu čutov, vstajajo iz smradu, da bi postali očetje tega blata. In taki ga sodijo! Pivcem in vlačugam se lahko taki omilijo, Aleksandru ne. Pokorščino bodo vlekli na prsi, natikali jo na prste, jezik in petero čutov, o še, še, kajti velika je človekova nagnjenost biti odvisen in pokoren.

BERAČI: Aleksander se podi z vojščaki po naših poljih kot krdelo divjih svinj.

PASKAL: Beata practica! Kljub njej nisem dosegel z močjo in dejanji dobrih in koristnih stvari, ki vodijo do sreče ali celo do resnice. In do oblasti.

BERAČI: Sreča, resnica in oblast so te pahnilo od sebe kot ščene, ki je pri psici opravilo. Kotila bo psica sama. Kljub opreznosti si samo tu.

STOIKI: Tu, pretepen, gol. Kako si že pisal Aleksandru? Moje besede niso varna shramba zadovoljstva, zadovoljevanja, samozadovoljstva,

prva množica liže zid
 druga množica ga ruši
 žal si upaš samo upati
 da bo to vse skupaj komu všeč
 prva množica liže zid
 druga množica ga ruši

do kam je voda in do kam
 jaz sežem: njena stopnja
 do kam je človek in do kod
 seže voda od ondod

meč trohnobe zasajen v jesenski svet
 v nos rdeč in smrkav
 v drobovje iz katerega se odceja

meč trohnobe zasajen v praznik šotorov
 meč trohnobe zasajen v praznik joka
 v suho kapnico oči
 zasajen v praznik besede
 zasajen v praznik blata
 v celino čutov zasajen

8. psalm

odložili so koso zavisti
 skrhana je
 odložili so koso ljubezni
 skrhana je
 vlečka dobrote se valja v blatu
 ur in predpražnikov
 prekrila je letne čase reči
 letne čase pojavov

če ptica pravi da je voda
 gre za operoteno vodo
 in sipe v mlečnih oknih
 so naša poskakujoča srca

zagozdenemu v človeštvo
 v lestev nabreklih besed
 ti vsadijo spol in jezik
 rekoč: to je tvoje telo

zid je dolžan da ni brez lestve
 postava da nevarne pomori
 ti si dolžan postati tolsta gosenica
 in ljudsko izročilo pravilo: še metulj še metulj

sadističnim pričam svojega mesa
 bom natočil zemljo in nebo
 spustil bom mednje kobro vroče krvi
 sam pa izza nohtov trebil pelod
 sadističnim pričam svojega mesa
 bom natočil trnje in osat

od besede do besede poskakuješ
 po štirih ali po eni nogi
 vse kar rečeš ali storiš je že zdavnaj
 zagozdeno v lestev čutov in misli zagozdeno

oleandre lovor in bršljan
 čez lév
 v katerega lezejo črvi
 vleče brbot poletja
 v posmeh vsem ki na ozeblo glavo
 poveznejo pokorščino
 v posmeh ozeblim čutom ki pokorščino
 natikajo čez smrad
 o kakšen pesek v misli
 o kakšen pesek v čute
 pada skoz oči

9. psalm

listi vode rumenijo
 padajo na nas
 zvezda dežja se razkroji
 v raševini odmeva

luna dežja potone
 v daljavo in bližino odmeva
 ki sklanja trudno glavo
 na čelo sonca

če gora trdi da je voda
 gre za solzo razcapanega boga
 vsakdo odmetava sence s sebe
 in jih nikdar ne odmeče

a že ena sama tvoja beseda
 je rdeča nit
 čeprav so prenehali moliti zate
 čeprav so te prenehali preklinjati

žitni val so odplesali
 pa ga videli niso in ga ne bodo
 vendar luč ženskega mesa bo premagala nebo
 in bo zvezde zatemnila

zapleteni v sluznico dneva
 opletamo cingljamo in bučimo
 zemlja je zanka zanka čudna zanka
 o kako te zadrigne

z eno besedo se oblečeš
 v drugi prebivaš
 z eno besedo v posteljo ležeš
 v drugi besedi umreš

meh dobe goni tvoj nasmeh
 ki je odpustek
 ki je najvišji klin na lestvi
 prislonjeni z atoma na atom
 o tvoj nasmeh tam zgoraj
 je pustil tvoj nasmeh tu spodaj
 in zdaj ne veš da svet
 po hrbtu dvojčka stopa

BERAČI: Vsak kraj v Evropi ima pručko, na njej čepi in bulji predse.
 Vsak kraj v Evropi ima vročico, kako priti do še ene pručke. Vsak kraj v Evropi oblači srajco iz nasmehov, haljo pokorščine. Aleksander pa oblači goreče peruti, skoz življenje brez teže leta, ne hodi ali leze.

Procesija, petje.

PASKAL: Monstruoza spaka bivanja. Skratka: usoda non inflammabile.
 Moje posamezne faze so prave dolginke, žleb, po katerem curljamo v kloako, mezga iz velikana in polža, v greznico Rima.

STOIKI: Življenje je klovnjada. Motil si se, ko si mislil, da si med njimi, njih število je tajno, je mit. Na begu skoz ta pekel vsakomur krila zgore. Zgodovina se križa, pari za tvojim hrbtom, ne ve se s kom. Svet je nag, gobav, snetjav.

BERAČI: Svoje rojstvo nosimo naprodaj, da si kupimo za svoje smrt. Mi smo jogi, drobec jogov, samo brez spoznanja. Postlali nam bodo v tišino s tišino.

PASKAL: Via dolorosa! In bi me radi patetično balzamirali. Ad acta! Nobenih zgodb, obrisane solze. Ne, svoje mrhovine ne posodim za nobeno slavje več. Naj me še tako obletavajo naviti angelci, usoda se je povampirila v meni, drži me s čekani in kremplji, njene besede jecljam kot imbecil, komaj razumljivo, komaj slišno.

STOIKI: Kdo te sliši. Ti si kompromitiran šarlatan, in ko buljiš v rutinirani ritual, spoznaš, da si pamflet. Pamflet na dive, na vzvišeno sramoto. Na hektare brezsmiselnega joka, pamflet na votivno življenje.

PASKAL: Enigmatična faza. Naj še kdo pride, če upa. Populil mu bom čope las, odtrgal jezik, uhlje, ovelo kožo bom potegnili z njega in jo pripel na drog za zastavo.

STOIKI: Izpadel si iz garniture. Brcnili so te s prestola v arktiko. Prve dni si vpil k nebu: moj Bog, obleci me z glasom, glej, nag sem in sram me je in zebe me. Nihče se ni oglasil. Kdor ne sliši prvič, je gluhi. Pa naj bo bog ali človek. Če se oglasi kasneje, se zaradi kesanja.

2. INKV.: Barbarossa pravi: Človek-nutria, odlivaš si pitnino, gneteš zase obredne kolače. Častiš se po božje. Kakšno skrupucalo, križanec. Prikazoval se ti bom ves v brazgotinah, kot so se meni prikazovali. O, imaš se za srečnega na tlaki, da odslužiš kožo in kri, na tlaki, da se za svoj meh oddolžiš, imaš se za srečnega kljub desetini od črnega za nohtom — blagor, blagor ti! Mene pa žanje srp vode, veter bo moje povreslo, razpečali bodo moje stvari med mezince, kazalce, palce, sredince. O, roke, ki jih nisem polomil, me bodo raznesle po koščkih, po drobtinicah po vsem znanem svetu.

BERAČI: Cesar lahko govori zviška, govori in ne čuti; ponavlja besede svojih pesnikov.

STOIKI: Smo zakonitosti ali posebnosti? Ne veš.

PASKAL: Ni važno, jaz sem štirioglat, vaša vrata so pa okrogla; raje bom poiskal štirioglasta vrata, kot da bi sebe popravljaj. Zgodovina viška rožni venec: ki se pogovarjajo z volkovi, ki krvave, ki nimajo na zemlji prostora, ki nimajo v času časa.

BERAČI: Mene ne viška. Saj ni treba. Smrt bo val, ki oplakuje brez sledov. Vse bo razlomila: nož in kruh. Smrt bo moja poslednja beseda. Poslednja želja telesa, še preden se je rodilo. Zadnje poželenje mesa.

1. INKV.: Aleksander pravi: Pinije so ulice v nebo, a človek je ulica navzdol in nikamor. Nekaj laktov višine in nekaj pedi širine. Jokajte, misleč, da ste popolni, jokajte, misleč, da ste lepi. Zame popolnost in lepota nista več dve zvižanosti, dve lakomnosti, o, nič mi ne moreta. Izvil sem se množici, ukanil sem jo za sebe, ukanil za povračilo, in to je edina človekova zmaga. Zaklenil sem pred njo svoja usta in ude in jo obvezal, da zori zame dan in noč sadove mesa in sadove besede. To je edini človekov triumf. In se niti precenjevati ni treba.

STOIKI (*ponovijo*).

BERAČI (*ponovijo*).

PASKAL (*ponovi*).

1. INKV. (*ponovi*).

2. INKV.: Vprašanja polze čez svet kot rja. Odgovori švignejo, švistnejo leno. Sadove življenja pokušam, jih zavračam, zakopljem kot nevredne.

PASKAL: Vsi so se opili od volje in moči, poskušali so besedo in meso, saj nekdo je moral pokušati.

2. INKV.: Preobjedel sem se mesa in besed.

ZBOR: Govori bodoči Inocenc III. Mar mu je Aleksander. In Aleksandru ni mar za bodočega Inocenca III. Če bo postal Barbarossov ljubljeneč, bo nekoč Inocenc III. Aleksandrov nasprotni papež. Nemara že jutri.

PASKAL: Kje je zdaj Paskal, Aleksander, in kaj je? Mar sem jaz varuh svojega brata, praviš. Lagal sem ti, da bi te izzival. Nobene sledi nisem našel za Erikom. Izginuli grenlandski škof Eirik Gnupson pošilja

Aleksandru pozdrave in izraze vdanosti iz Vinske dežele. Prek Paskala, ha. Hotel sem te samo spomniti, da ne veš za svoje škofe. Pisal sem ti o srebrnem zemljevidu, še videl ga nisem. O kijejskem Nestorju, o Becketu, o, nikogar nisem poznal. Le dražil sem te, tekmeč. Nisem mislil, da bo ta igra takó draga. Moja bula o Kristu! Rad bi videl tvojo obraz. Pisal sem ti, da mi tretja božja oseba sporoča, da Kristus iz Marije ni pravi Kristus, temveč Luciferjeva prevara, Antikrist tako rekoč. Pisal sem ti, da prav tvoja cerkev zapira pravemu Bogu vrata do vernikov. Si bil nevošljiv, kolega papež, ker nisi bil deležen božje pozornosti. Ker si nevređen razodetja. Ti, ki si na vse kriplje priza-
devaš, da bi te naslednik razglasil za svetnika. Čemu si bil nevošljiv, ko vendar veš, da nihče ni deležen božje pozornosti. Ali pa ne veš. O, velika je tvoja vera potem, samo kaj ko tvoja dejanja niso po njej. Kar si storil meni, je razumljivo, ni pa po veri v Boga, temveč po veri vase. Jaz ti tega ne odpustim. Nikoli. Tvoj zgled me je pohujšal, naj ti obesijo mlinski kamen okrog dišečega vratu; ubil si me . . . Vertumnus. Spremenljivi. Oče, sin, duh. Kakor: trije papeži hkrati in ena sama cerkev. O, kateri preval zgodovine je to? Kateri planet?

10. psalm

človek je jablan za zvezde
če zvezde povejo iztočnico
besno tolkalo življenja
trese mesečne verige
razlomi se piščal besede
na tristo petinšestdeset kosov
ki vsak po svoje misli
da je cel

če človek trdi da je voda
ta beseda med storjeno ne sodi
to je le pokončnost končnosti
in oglušujoče šelestenje propada

podoknicam pa oči sijejo
pladnji ust so polni snega
dokler udje ki se razbijejo
ne popadajo glasno na tla

na okrevajoči ulici pestujemo
sprehod s kanarčki in molčečnost
kosci s travnika žanjice z njive z vrta bolniki
vi glejte: taka je usoda

slina in meso se pomladita
ima nas na jeziku čas
boštvo: zrelo mrtvo

na nihajoča čela nam dežuje
slina in meso se pomladita
ima nas na jeziku čas

meja med storjenim in nestorjenim
je zdaj nizka zdaj visoka
kosci s travnika bolniki s vrta
tudi neizrečena beseda zapade

prva merica duše je okisana
a druga obnori meso
s skrivnostjo ki bo stiskala oči
v opitih telesih do smrti
prihuljeni čuti bodo prihajali
prihuljeni glasovi bodo prihajali
zabijali bomo žebelje besed
a klobčič skrivnosti bo neodmotan
ne bo previt na naše prste
ne bo previt na naše čute
ves naš trud bo zaman

11. psalm

palčke usode oblizujemo
materinska roka hoče biti to
materinski črvič srca je to
dnina telesu je to
žebelj prostora je to

gre za operoteno vodo
če ptica trdi da je voda
zamahneš in jo ubiješ
kakor človek človeka

rože zvarijo strup
hruškasti plamen šine
roža rožo zajeda
namen izpodriva namen

nadomestek za dobroto
za katero smo zapriseženi
bomo viškali drug pred drugim
nate nate: vljudnost vljudnost

snop duš odgnije
snop čutov počrni
pod pazduho te prime prva zvezda

tisočkrat večja in tisočkrat manjša
 snop duš odgnije
 snop čutov počrni

kakor človek človeka
 ptica vzleti in ptico ubije
 operotena voda vzleti in vodo
 neoperoteno ubije s kljunom

ovce meketajo visoko pesem
 jo blejajo in volk jo tuli
 človek: mezga iz zemlje in iz lune
 se križa z gobami in kačami
 ki srepe zro kot tisočletni jogi
 v višave brez spoznanja

to je konec visoke pesmi
 to je njena zadnja vroča kaplja
 na naš suhi jezik

12. psalm

kazalčke usode oblizujemo
 očetovska roka hoče biti to
 očetovski črvič srca je to
 dnina telesu je to
 žebelj časa je to

gre za solzo razcapanega boga
 če gora trdi da je voda
 potem butajo vanjo jeziki ptic
 potem se zadevajo vanjo komolci dežja

če ptice križajo mesečniki
 v zadoščenje svojih rok
 drevesa ne popadajo na kolena
 in ne zapro nastožaj odprtih oči

ponosen si nad kretnjo s katero
 pred trgovci odpiraš predale moči
 in jo ponavljaš na gori na kateri so odtisnjena
 stopala razcapanega boga

črvi vode črvi kopnega
 lezejo pod kraguljem neba
 lajajo psi čutov

za grmi čaka ostra britev iz kač
 črvi vode črvi kopnega
 lezejo pod kraguljem neba

bramor vode bramor kopnega
 se zvija pod tvojim kljunom
 lepljiva kolena dežja
 razorjejo prostor

to je opičja nadaljevanka
 o ritual navite evolucije
 izvit iz rajske trte
 izvit iz trte rajčice

kaj mi mar preteklo
 kaj mi mar prihodnje
 padanje iz roda v rod
 vladanje dogodkom doživetjem
 življenje bo nedoživeto

STOIKI: Pedenjzemplja; pedenjzempljica; laketzemplja, laketzempljica; vatele-
 temlja, vatelezempljica; seženjzemplja, seženjzempljica; korakzemplja, korak-
 zemljica; če je sploh zemlja, stara dobra zemljica, mojbog.

BERAČI: Bili smo voli okoli jasli in smo tulili: preljubi, še malo, pa bodo
 lezli skoz šivankino uho; rekli so, da so vsi zlezli skozenj, razen nekaj
 izjem.

PASKAL: Vsi, razen mene.

2. **INKV.:** Nisi ti zgodovine zgrabil za vrat, ne zgodovina tebe. Epizoda
 je vsakdanja, takó splošna. Vidijo te v vsakem pretepenem psu, v
 nesrečnem vremenu, v ponesrečeni ljubezenski igri. V sosedih, ki jih
 ne marajo. V biču, ki ga ujedajo. Tudi v sebi te najdejo, pasjeka. Se-
 dem oken jim zasekam v kožo, sedem lin, sedem špranj. Težko je reči,
 kaj so oni, kaj si ti. Sam že veš: blato, govno. Za ljudi je bolje, da tega
 ne vejo, ne bi prenesli. Ne bi prenesli smrdljivega angela v sebi.

STOIKI: Karla Velikega si razglasil za svetnika. V njem pa nisi videl svet-
 nika, teh ne priznavaš, temveč svojo mrhovino. Mrhovino, na kateri
 si plesal kraljevsko oblečen. To je bilo še takrat, ko te je zgodovina
 lizala od las do peta. In ni ničesar preskakovala. Zdaj vem, da je
 oblizal mišjak šimpanza.

PASKAL: Ubežali bi si radi kot kugi. V coklah smeha, v coklah joka, v
 orehovitih in polžjih lupinah ali v kraljevskih plaščih.

ZBOR: Karla Velikega si — šimpanza.

1. **INKV.:** Smrt ima rada človečino.

STOIKI: Hotel si Paskalovo univerzo. Hotel si zakoličiti sodobnost s
 kamni svojega duha in moči. Mislil si, da te svet potrebuje. Hotel si
 še eno obloženo mizo.

PASKAL: Friderika sem okronal, zdaj bi ga zadavil. Naj nečloveško pogine, on, on je bil moj bog. Jaz njegovo skrupucalo, jaz piškavi heraklid, krpa iz tujih domislic. Jaz, kramp človeški.

1. INKV.: Odvisnost, odgovornost, spoštovanje je treba krotiti.

ZBOR: Govori bodoči Kalist III. Mar mu je Aleksander. In Aleksandru ni mar za bodočega Kalista III. Če bo ostal Barbarossov ljubljeneec, bo lahko nekoč Kalist III. Aleksandrov nasprotni papež. Nemara že jutri.

BERAČI: Naš edini zaklad je kobra pogovora. Kdor nečistuje za žlico življenja, pride do sem. O oblastniki! Neron je umrl kot samomorilec. Domicijana so nabodli na meče. Decij je utonil v močvirju. Valerijana so odrli. Dioklecijan je zblaznel. Pa ti, Paskal? Kaj te čaka? Aleksander si mane roke, češ; Paskal je postal eden izmed nas. Kot je zaklical Bog: Adam je postal eden izmed nas!

STOIKI: Nekoč si izdal okrožnico, da sta bila Kajn in Abel homofila. Zakaj to ne bi bilo verjetno. Ampak tale vendar te je pokopal. Tale vendar ti je snel papeški plašč. Spremenil te je v kačo. Vzdevki Doctor melifluus, Magister Sentenciarum, hierisiarh, patriarh, prezbitar, papež, človek, sluga so se luščili s tebe kot ogorela koža. Samo pojoči šimpanz, krotki šimpanz v tebi, tvoja duša ohripela, je ostal. Ni se odluščil.

BERAČI: On je kronal, papeževal. On se je rokoval s šimpanzi v Manuelu, Frideriku, Aleksandru, patarencih, Valdu. O pojoči šimpanz v kletki tvojega telesa!

STOIKI: Šimpanz ne sme nositi krone, humerala, je kriknil Aleksander. Vendar, čarobni šimpanz, jambor, na katerega si dvigal jadro oblasti . . . Laus tibi, Kriste. Ne zahvaljuj se Bogu, temveč meni, si se mrščil. Bog ima že tako dovolj hvale. Kdor hvali njega, hvali mene, te je miril kocinasti šimpanz.

BERAČI: Sam je s kocinastim šimpanzom. On, ki je hrepenel po zgodovini. Kje je zdaj veriga, ki si jo vlekel za seboj. Póčila je ali pa je ni bilo. Hotel si doseči tuj namen, a se nisi zavedal, da si sam namen. Prekoračil si sebe in padel. Nujno padel.

Procesija, petje, dve ženski se odločita od množice. Ena starejša, druga mlajša; Paskalova mati, Paskalova ljubica.

MATI: Svetost!

LJUBICA: Ne delaj se, da naju ne slišiš. Prihajava od daleč, od ondod.

PASKAL: Če vama je zveličanje drago, zbežita, jaz sem preklet.

MATI: Jaz sem tvoja mati.

LJUBICA: Jaz bi morala postati tvoja žena.

PASKAL: Mati? Že nekaj je let, odkar je v grobu.

LJUBICA: Tudi jaz sem samo mora.

PASKAL: Pripehal sem se do sem, ne mučita me. Mar sem nor, mar je norost dvorišče smrti.

LJUBICA: Nor si, Paskal. Nož smrti se zabada v tvoj trebuh, v tvoj hrbet, privid ti zbuja gnus, kako se suče svet. Rodil si se, da ližeš rimsko blato, ne da piješ gnojnico province.

MATI: Vsega je bilo dovolj. Province, Rima. Za naju dve si nag, nobena ti lastnost ne more biti humeral.

PASKAL: Norim, norim!

Meniha mu pljuskneta vode v obraz.

PASKAL: Zakaj sta še vedno tu?

1. INKV.: Čakava.

2. INKV.: Nisva prišla, da bi te tolažila.

1. INKV.: Aleksander in Barbarossa jahata v Rim.

ZBOR: Lažeta. Barbarossa ne jaha v Rim. Prišel bo, da bo oklical novega papeža. Kalista? Inocenca?

PASKAL: Moj zadnji dan!

2. INKV.: Na trgu boš pokleknil.

PASKAL: Raje me pobijta s kolom ali zadavita, rad bi bil zadavljen.

1. INKV.: Brez prič.

2. INKV.: Brez zakramentov.

PASKAL: Rešite me že tega. Slišim kopita v glavi, nočem jih čutiti po glavi.

1. INKV.: To ni najina naloga.

2. INKV.: Zato plačujeva krvnike.

Paskala od vlečeta za oder.

ZBOR: Zakaj sta še vedno tu — plačujeva krvnike.

ZBOR: Lažeta, kako lažeta. In ubijata, kako ubijata.

Močnejša svetloba, procesija je glasnejša, petje.

13. psalm

sredinčke usode oblizujemo
sestrina roka hoče biti to
sestrin črvič srca je to
dnina telesu je to
žebelj besede je to

ta beseda med storjeno ne sodi
če človek trdi da je voda
rojstvo je žreb in smrt je žreb
življenje pa ni utemeljeno

žene skrivalnic naveličane
pobeljene so za božanstva
in ne bodo poveličane
za njihova poznanstva

zdrava vljudnost milosti polna
 vzorna družba je tvoj sad
 naj se skoz mojo korist lomi tvoja svetloba
 naj se skoz tvojo korist lomi moj spol

nagi avgust in goli september
 plešeta po tvojem sivem trebuhu
 ki si pastir tisočletja
 ker opravičuješ razsežnosti ko jih premagaš
 nagi avgust in goli september
 plešeta po tvojem sivem trebuhu

življenje pa ni utemeljeno
 a je kot kaže: globoka nuja
 a je kot kaže: skrivalnica čutov
 in razsežnost: premagana

platno zemlje
 in platno neba je treba razcefrati
 v niti
 in te naviti v klobčiče nazaj

niti enega rodu
 ne oblečeš s svojo besedo
 niti enega otroka
 vse je nago in bo nago
 še naslednjih tisoč let

14. psalm

prstanček usode oblizujemo
 bratovska roka hoče biti to
 bratovski črvič srca je to
 dnina telesu je to
 žebelj vesolja je to

večje veselje imamo nad zvezdo
 ki jo odkrijemo
 žametni prihuljeni svetniški spimo
 pod skorjo resnice lepo zapečene

od vekomaj do vekomaj: ubil se je
 angel zame odbran
 nerodoviten se je naveličal pohajanja z menojo
 med visokimi mestnimi kočami

ljudje smo najraje sklonjeni
dosegljivi vsem in sebi
vljudnost: rodna sestra splavov ognojnikov
prisada malokrvnosti teče iz naših žil

kdor ne pada na oči in na kolena
pred mimoidočim cesarjem
postane oče delte ki bo očistila tvoj
avgijeovski spomin na svet
saj ne padeš na oči in na kolena
pred mimoidočim cesarjem

nad zvezdo ki jo odkrijemo
imamo posebno veselje
imamo poseben strah
čeprav ne more postati podstavek
čeprav ne more stopiti med naše otroke
in jim ponuditi drugo jabolko

vozel neba in zemlje
je vozel napuha in mržnje
vozel dveh rjastih polmerov
o vozel navideznih rok
je ponudnik daljav in bližin
je posrednik konca in
je naslednik tvoje golide

15. psalm

mezinčke usode oblizujemo
ubijalčeva roka je to
ubijalčev črvič srca je to
dnina telesu je to
žebelj telesa je to
žebelj smrti je to

četrti oblika vode sem
njena neugotovljena stopnja
avgijeovski spomin na kraj
v katerem je vrbovina pokončna

zato me ne tresi ni v meni nemirike
zato me ne ogovarjaj v meni so umrli vsi
človek je samo sled: rdeča nit
se vleče skozenj

naveličani so me že
naveličani so me že
na čeri tega avgijevskega prostora
nad nami je nebo prebelo

zdaj sem četrta oblika vode
njena neugotovljena stopnja
za zastori sveta čudni kolovrati tečejo
za zastori sveta čudne vezilje čepijo

če ptica pravi da je voda
gre za operoteno vodo
človeštvo še požene vitice
človeštvo še požene perje

če gora trdi da je voda
gre za solzo razcapanega boga
ragljo neba držim v kamniti roki
kot lisica premetena pesem je to

če človek trdi da je voda
ta beseda med storjeno ne sodi
človek naj ne žrtvuje človeka
in naj dozida podstavek prihodnjih rodovom

trn osat so naše mere
naša višina širina
naš robec čez spol
naš zamah s perutmi

nohti srca in nohti razuma
se zadro v naše glasove
ki so glasniki pomrlih
in čutov od smrti vstalih

1. INKV.: Pred pol ure sem slà odposlal naproti Barbarossu.
2. INKV.: Si ga odposlal? Potem je vse končano.
1. INKV.: Vse. Zdaj ga pričakujem. Govorila bova kot en mož. Aleksander
ga je ubil.
2. INKV.: Kot en mož; kako bova pa papeževala . . . ?
1. INKV.: Izbral sem si ime —
2. INKV.: Počakajva na sla.
1. INKV.: Kalist III!
2. INKV.: Jaz bi bil raje Inocenc III., Inocenc III.
1. INKV.: Lahko še boš, saj si še mlad.
2. INKV.: Torej po tvoji smrti? Po tvoji smrti, moj bog.

STOIKI: Hotel bo Kalistovo univerzo.

BERAČI: Hotel bo Inocenčevo.

STOIKI: Pisaril bo v Bizanc Frideriku.

BERAČI: Aleksandru visokodoneča pisma.

STOIKI: Pisal bo bule o Kristu.

BERAČI: O Kajnu in Abelu.

STOIKI: Okliceval bo svoje svetnike.

BERAČI: Ti bodo mrhovina, na kateri bo plesal kraljevsko oblečen.

STOIKI: Neron je umrl kot samomorilec.

BERAČI: Decij je utonil v močvirju. Domicijana so nabodli na meče. Vale-rijana so odrli.

STOIKI: Paskala so zadavili.

F a n f a r e.

1. INKV.: Jaz sem Kalist III., ha, ti moj prvi kardinal.

2. INKV. (*poklekne*): Poklekam pred Barbarossom in teboj, svetost.

1. INKV. (*odsune kuto, pod katero je v papeški opravi, blagoslovi navzoče*).

STOIKI: Molimo za Kalista III., da mu bo odpuščeno. Za Aleksandra III., da mu bo odpuščeno. Za bodočega Inocenca III., da mu bo odpuščeno. Za Barbarossa.

F a n f a r e. Prihiti sel, poklekne pred Kalista.

SEL: Njegovo Veličanstvo Barbarossa pravi: Pojdi do mojega ljubljene- ga brata, nad katerim imam posebno veselje, in ga prosí, naj mi pošlje svoj blagoslov.

L u č i.

ZBOR: Na trgu Campo del fiore so 21. decembra 1624 sežgali v navzoč- nosti ogromne množice krsto s truplom Markantuna Dominisa in polno vrečo njegovih spisov. Tekst obsodbe se je glasil: Obsojamo spomin mrtvega Markantuna Dominisa, nekdanjega nadškofa, na večno sra- moto mu odvezemamo vso čast, dolžnosti in pravice, razlaščamo vse njegovo premoženje v dobro svetega oficija, ko odstranjujemo njegovo tukaj vrženo telo, njegovega duha in cerkvene spise. V svojem živ- ljenju se je Markantun Dominis izkazal kot nevreden za usmiljenje sv. cerkve in ga predajamo v roke rimskemu guvernerju, v skladu s predpisi in prosimo, da ga z njegovimi spisi vred javno sežge!

KITARIST:

tale doba teče skozme
kot pozaba kot pozaba
pa je živel in umrl
Markantun iz Raba

težko vino beli kruh
 sta še vedno dobra vaba
 pa je živel in umrl
 Markantun iz Raba

saj te izključuje sveta
 in vsakdanja raba
 pa je živel in umrl
 Markantun iz Raba

oj ti svet hrvaški
 jokaj se in smej
 s tabo mir oj s tabo mir
 dobro se imej

K o n e c

France Vurnik

Vsegazavedanje

I

V tej zamrzli zemlji
 čaka na prebuditev
 nešteto kali —
 že vsrkavamo
 slo rasti, veselje nastajanja.